

Opettajan päiväkirja: Paljon juteltavaa

Maarit Bollström

Olen 38-vuotias romaninainen. Olen ammatiltani koulunkäyntiavustaja ja toimin nyt toista vuotta Espoon kaupungin projektityöntekijänä tukemassa romanioppilaiden koulunkäyntiä ja opettamassa romanikieltä omana äidinkielenä. Kierrän viikoittain ainakin 12 koululla opettamassa perusopetuksen oppilaita ja teen myös kotikäyntejä. Kerron tässä joistakin tavallisen työpäiväni tapahtumista.

Pikaisen aamiaisen jälkeen vien unisen poikani tarhaan. Hän olisi halunnut nukkua pitempään. Kello kahdeksan on ensimmäinen tunti. Mietin, miten saan kaikki asiat opetettua alakoulun oppilailleni ymmärrettävästi. Tämä on oikeasti haastavaa, sillä minulla on oppilaita kaikilta perusopetuksen luokka-asteilta samassa opetusryhmässä, koska opetusryhmät kootaan saman koulun tai lähikoulujen oppilaita. Tänään opiskelemme romanikielen sanaluokkia ja ääntämistä yhdessä. On ihanaa huomata oppilaassa oivaltamisen ilo, kun hän oppii asian, jota opiskelemme. Siitä tulee onnistumisen ja oppimisen riemu. Tästä tulee hyvä päivä. Oppilaat saavat minutkin todella hyvälle tuulelle, mutta nyt täytyy rientää toiseen kouluun. Toivottavasti en jää jumiin ruuhkaan.

Seuraavassa koulussa oppilaat tulevat luokkaan, ja huomaan heti, että kaikki ei ole hyvin. Kysyn, mikä on vinossa. Pojat kertovat, että heitä kiusataan useasti välitunnilla. On hirveää, kun lapsi joutuu kiusatuksi. Tule heti mieleen omat muistot ja tunne siitä, kun olin joskus koulukiusattu sen takia, että olen romani. Tästä seurasi haluttomuus tulla kouluun enää ollenkaan, joka taas johti siihen, että en saanut peruskoulun päättötodistusta. Niin seurasi työttömyys, ja jäin itse yhteiskunnan ulkopuolelle. Opiskelin koulunkäyntiavustajaksi samaan aikaan, kun opiskelin peruskoulun loppuun iltalukiassa. Toivottavasti näille oppilaille ei tule tuollaisia ongelmia.

Oppilaani kertovat tosi avoimesti heille kipeistä asioista, jotka liittyvät kiusaamiseen. He kertovat välitunnin tapahtumien kulusta ja siitä, miten asiaa on hoidettu koulussa ja kotona. Mietin, miten minä voisin olla apuna tässä asiassa: mikä olisi se oikea tapa. Soitan kotiin oppilaiden vanhemmille ja sovin meneväni heidän luokseen kotikäynnille koulupäivän päätteeksi. Oppitunnista menee melkein puolet, kun käsitellään asiaa, mutta minusta on tärkeätä käsitellä asia kunnolla. Huoltaja on helpottunut siitä, että koulussa otetaan kantaa kiusaamiseen. Koulussa pidetään tapahtuman jälkeen KiVa-koulua (eli kiusaamisen vastaisen koulun tunteja), josta tulee hyvät tulokset ja kiusaamiseen puututaan kunnolla. Kiusaaminen loppuu ainakin loppukevääksi.

Olen toivonut, että romanien kiusaaminen olisi vähentynyt, kun eletään monikulttuurisessa yhteiskunnassa pääkaupunkiseudulla. Romanit ovat asuneet Suomessa vähemmistökansana jo yli 500 vuotta. Tänä pitkinä

aikana voisi olettaa, että heidät olisi jo omaksuttu suomalaisiksi ja että heitä ei unohdetaisi ja jätettäisi yhteiskunnan ulkopuolelle. Voisi myös olettaa, että pitkään täällä asuneet romanit saisivat kaiken mahdollisen tuen koulussa, jotta he eivät jäisi muista oppilaista jälkeen.

Minusta opettajien olisi todella tärkeää myös tutustua paremmin romanikulttuuriin. Olen huomannut, että romanikulttuurista ei tiedetä kouluissa juuri mitään. Sekin voi olla yksi tekijä koulukiusaamiseen ja syrjäytymiseen. Ensi kalenterivuodesta lähtien romanien kansallispäivä 8.4. merkitään suomalaisiin kalentereihin. Mielestäni tässä olisi yksi hyvä mahdollisuus nostaa romanikulttuuria ja -historiaa esiin opetuksessa ja koulun muussa toiminnassa. Materiaalisivusto romanit.fi on tähän erittäin hyvä tietolähde: sieltä löytyy materiaalia opetukseen, tietoa romanikulttuurista, valmiita tehtäviä kouluille ja muuta kiinnostavaa. Olisi todella hyvä jos kaikki opettajat, varsinkin romanioppilaita opettavat, tutkisivat ja käyttäisivät näitä hyödyllisiä sivuja.

Kolmannen ryhmän koulun opettajienhuoneessa on leppoisa tunnelma. Täällä on hyvin ystävällisiä ja helposti lähestyttäviä opettajia. Tunnen täällä olevani osa henkilökuntaa, joten tämä onkin yksi suosikkikouluistani.

On välillä raskasta, kun joutuu menemään kahteen tai kolmeen kouluun eri puolilla Espoota saman koulupäivän aikana. Se on kiertävän opettajan työn haittapuoli. Pidän kyllä muuten työstäni, sillä se antaa todella paljon. Parasta työssäni on se, että voin tukea romanioppilaita ja heidän koulunkäyntiään. Jokainen päivä on erilainen, ja suunnitelmat saattavat muuttua montakin kertaa. Pidän työstäni: tykkään tehdä töitä lasten parissa, koska he ovat niin aitoja.

On todella hyvä, että romanilapsilla on mahdollisuus oman kielen ja kulttuurin opiskeluun. Se vahvistaa myös heidän identiteettiään. Kaikki oppilaat ovat olleet innostuneita romanikielen opiskelusta ja romanikulttuuriin tutustumisesta. Keväällä 2013 tekemässäni romanioppilaiden opetuksen kyselyssä monet oppilaat sanoivat, että parasta koulussa on romanikielen tunti. Usein oppilaat itse kyselevät kaikenlaisia asioita omasta kulttuuristaan ja kielestään. Huomaan joistakin oppilaista, että he oikein janoavat tietoa itselleen. Erityisesti ne lapset, joiden vanhemmista toinen on romani, kaipaavat paljon tietoa romanikielestä ja -kulttuurista. Tunneilla on hauskaa, kun meillä on oppilaiden kanssa paljon puhuttavaa keskenämme.

Aika rientää näillä tunneilla todella nopeasti. Meidän oppitunnit ovat mielestäni hyvin vuorovaikutuspohjaisia. Juttelemme paljon ja oppilaat ovat avoimia. Heidä on kiva opettaa ja myös opastaa asioissa, jotka heitä kiinnostavat. Eniten pidän siitä, että voin olla koulumaailmassa tukemassa, kannustamassa, rohkaisemassa ja auttamassa heitä oppimaan uusia asioita. On ihanaa huomata se, miten joskus pienikin kannustus tai hyvä sana lapselle on se avain, joka auttaa lasta ymmärtämään, että hän osaakin enemmän kuin luuli. Romanioppilaani osaavat ja oppivat samalla tavalla kuin muutkin lapset. Kannustus ja lapsen huomioiminen on tärkeää.

Romanioppilaan aloittaessa koulun olisi hyvin tärkeää huomata pian, onko oppilaalla tarvetta johonkin tukimuotoon. Hän saattaa olla heikommista lähtökohdista liikkeellä kuin muut, koska jotkut romanilapset eivät käy lainkaan päiväkotia tai esikoulua. Vanhemmat haluavat hoitaa heitä kotona. He eivät välttämättä osaa antaa sitä tukea, jota oppilas kaipaisi kotona esimerkiksi läksyjen tekoon. Tämä voi johtua siitä, että vanhemmilla itsellään ei ole koulutusta. Näin ei tietenkään ole kaikilla, mutta joissakin perheissä tämä on tosiasia. Romanit ovat edistyneet paljon yhteiskunnassa, monilla on koulutusta ja ammatti ja he ovat mukana työelämässä, mutta tämä edistys ei koske vielä kaikkia.

Kirjoittaja toimii romanikielen oman äidinkielen opettajana Espoossa.